

Szerkesztői levél

A fejlődési pszichopatológia helye a klinikai pszichológiában

Az elmúlt 40 évben a fejlődési pszichopatológia virágzó tudományággá vált, amely számos tudományterületet eredményeit integrálja a mentális zavarok pontosabb megértése érdekében. Felhasználja az evolúciós pszichológia, az etológia, a genetika és magatartásgenetika, a fejlődéslélektan, a kultúra, a szociálpszichológia terén végzett kutatásokat, ezáltal pluralista és árnyalt gondolkodásmód kialakítására törekszik. Ez annál is fontosabb, mert a nemrég megjelent kritikai pszichológia rávilágított arra az időnként még mindig tapasztalható leegyszerűsítő gondolkodásmódra, amikor egy pszichés megbetegedést személyiségbeli és/vagy genetikai tényezőkkel vélünk megmagyarázni, figyelmen kívül hagyva a lehetséges és szerteágazó fejlődési, érési, idegéletani, szociokónómiai, (transz)kulturális vagy epigenetikai hatásokat.

A fejlődési pszichopatológia vagy korábbi nevén fejlődéslélektani szempontú klinikai pszichológia makroparadigma, amely koordinálja a normális gyermeki fejlődésnél leírt különféle elméleti modelleket, mikroparadigmákat (evolúciós, biológiai, személyiségpszichológiai, környezeti, kulturális elméleteket), és így a pszichopatológia fejlődésének integrált tanulmányozását szolgálja a születéstől a felnőtté válásig. Számos patológiásnak tartott tünet ugyanis a fejlődés valamilyen fokán normálisnak minősül, és a fejlődés folyamán vagy ritkábban, vagy a fejlődést nem befolyásoló módon felbukkan. Alapvetően fontos tehát, hogy a normál variánsként jelentkező fejlődési változatokat el tudjuk különíteni azoktól, amelyek megtörik a fejlődést, vagy patológiás folyamat elindulását jelzik. A fejlődési pszichopatológia tárgya tehát az emberi személyiség fejlődése és az egyes pszichopatológiai állapotok kialakulása közötti összefüggések megértése. A pszichopatológia fejlődéslélektani szempontú megközelítése kiemeli az életciklus során bekövetkező tipikus és fontos változások kapcsolatát a pszichopatológiai állapotokkal. Nem kínál egységes elméleti keretet a megbetegedésekhez, hanem inkább a fizikai, szociális-emocionális, és kognitív funkciók kialakulásának és fejlődésének egyes állomásai köré szervezi a pszichopatológiai és maladaptív állapotok tanulmányozását. A kóros állapotok és maladaptív viselkedés megközelítésének ez a módja leginkább a születéstől a fiatal felnőttkorig terjedő időszakban adekvát, azonban a későbbi életszakaszokban előforduló kevésbé szembetűnő változások megértésében is komoly támpontokkal szolgál. A pszichopatológiai állapotok fejlődéslélektani megközelítésének célja az – mivel nem szolgál egységes elmélettel –, hogy élesebbé tegye látásunkat és növelje tudatosságunkat olyan jelenségek közötti összefüggések felismerésére, amelyeket egyébként véletlenszerűnek tartanánk, vagy esetleg fel sem merülne, hogy kapcsolódnak a témához.

Eppen ezért örömmel bocsátjuk útjára a „*Modern fejlődési pszichopatológia a klinikai gyakorlatban*” című tematikus számot, amely rendhagyó abban az értelemben, hogy a fejlődési pszichopatológia elmélete mellett bepillantást enged az oktatásba is. Szeretnénk elősegíteni azt, hogy a jövő generáció klinikai szakpszichológusai árnyaltan és differenciáltan gondolkozzanak a pszichés megbetegedésekről. Hosszú évek oktatómunkájának tapasztalatait szeretnénk megosztani az Olvasóval, a teljesség igénye nélkül. A 2001 óta eltelt közel húsz évben alakult ki és csiszolódott a tematika: problémaközpontú szakirodalom feldolgozó szemináriumok keretében a hallgatók egy választott pszichopatológiai kórkép fejlődési szempontú elemzését végzik el a legfrissebb szakirodalmi adatok és kutatások alapján. Integrált kép kialakítását kérjük és várjuk tőlük, hogy kis csoportokban együttműködve mutassák be egy választott kórkép evolúciós, genetikai, pszichológiai és szociokulturális tényezőit, ütköztessék a lehetséges hipotéziseket az empirikus adatok alapján. Emellett a megismert törvényszerűségeket esettanulmánnyal szemléltessék.

A bőség zavarával szembesülve, terjedelmi korlátok miatt a szociális szorongás, a kényszerbetegség, az ADHD, a bipoláris affektív zavar és a borderline személyiségzavar komplex fejlődési pszichopatológiai elemzését van lehetőségünk bemutatni. Reméljük, hasznosnak találják, jó olvasást kívánva,

PROF. DR. PERCZEL-FORINTOS DÓRA